

แบบฟอร์ม

การนำเสนอผลงาน Best practice Service Plan

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan Sharing)

ครั้งที่ 5/2561

ส่วนที่ 1

ชื่อผลงาน การส่งเสริมทันตสุขภาพของเด็กวัย 2-5 ปี ด้วยการบูรณะฟันเทคนิค SMART

กำหนดรูปแบบการนำเสนอ

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์

ชื่อผู้ส่งผลงาน

ชื่อผู้นำเสนอ นางสาวญาณัจฉรา สีคำ ตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

ชื่อผู้รับผิดชอบ นางบุศรินทร์ ตันภิบาล ตำแหน่งทันตแพทย์ชำนาญการ

หน่วยงาน/สังกัด กลุ่มงานทันตกรรมโรงพยาบาลแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เขตสุขภาพที่ 1

โทรศัพท์ 053-603100 ต่อ 116 มือถือ 065-1093980

E-mail : yanajchara.srikham@gmail.com

ปีที่ยื่นผลงาน 2559

ส่วนที่ 2

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ ปี 2559 ในเด็กอายุ 3 ปี อำเภอแม่ลาว มีอัตราการเกิดฟันน้ำนมผุร้อยละ 43.23 การเข้าถึงบริการทันตกรรมในเด็กอายุ 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.11 จากการได้รับบริการตรวจสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบริการทาฟลูออไรด์วารินิช เด็กที่มีปัญหาโรคฟันผุ ผู้ปกครองพาเด็กไปรับบริการทันตกรรมตามคำแนะนำหลังการตรวจฟัน เพียงร้อยละ 2.4 ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการรักษาตั้งแต่เริ่มแรก ทำให้โรคฟันผุลุกลามอย่างรวดเร็ว ผู้ถึงถึงโพรงประสาทฟัน ก่อให้เกิดความเจ็บปวดสุดท้ายต้องถอน เกิดปัญหาในการบดเคี้ยว ส่งผลต่อการเจริญของขากรรไกรและการขึ้นของฟันแท้ มีผลต่อน้ำหนักและการเจริญเติบโตของเด็กตามมา รวมถึงผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นปู่ย่าตายาย ไม่สามารถพาเด็กมารับบริการที่โรงพยาบาลอำเภอซึ่งมีที่ตั้งโรงพยาบาลอยู่ไกลชุมชน ดังนั้นเพื่อให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับการรักษาโรคฟันผุทันที่ จึงได้จัดบริการทันตกรรมบูรณะฟันเชิงรุกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

SMART หรือ Simplified Modified Atraumatic Restorative Treatment คือ เทคนิคการบูรณะฟันโดยกำจัดเนื้อฟันผุออก โดยสูญเสียเนื้อฟันน้อยที่สุด ใช้เครื่องมืออุปกรณ์น้อยชิ้น ไม่ใช่เครื่องกรอฟัน ทำการบูรณะโพรงฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ ซึ่งมีฟลูออไรด์เป็นส่วนประกอบ เพื่อยับยั้งการลุกลามของฟันผุ และการส่งเสริมการคืนกลับแร่ธาตุของเนื้อฟัน ใช้รักษาและป้องกันฟันผุในฟันน้ำนม จึงได้นำเทคนิคการบูรณะฟันนี้ใช้ในการออกหน่วยบริการทันตกรรมเชิงรุกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ไกลจากที่ตั้งโรงพยาบาลจำนวน 11 แห่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทันตกรรมในเด็กเล็กที่มีโรคฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการอุดฟันด้วยวิธี SMART

วิธีดำเนินการ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบ R2R ในเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งในอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 แห่ง และเด็กได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง ก่อนให้การรักษา

1. ตรวจคัดกรองเด็กเพื่อบูรณะฟันน้ำนมที่ผุด้วยวิธี SMART มีข้อบ่งชี้ดังนี้
 - ประวัติทางการแพทย์ ไม่มีโรคประจำตัว
 - รอยผุมีลักษณะเป็นโพรงฟัน ผุไม่ลึกไม่มีอาการปวดมาก่อน และผุไม่ทะลุโพรงประสาทฟัน
 - อายุเด็ก 2-4 ปี

2. ขั้นตอนการบูรณะฟัน

- ใช้เครื่องมือตักเนื้อฟันผุออกบางส่วน แล้วอุดฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ ที่มีการปล่อยฟลูออไรด์ เพื่อยับยั้งการลุกลามโรคฟันผุ

- ผู้ให้บริการสังเกตประเมินพฤติกรรมมารับบริการของเด็ก ลงบันทึกในแบบการรักษา

3. การติดตามประเมินผล ครั้งที่ 1 ติดตามผล 3 เดือน ครั้งที่ 2 ติดตามผลอีก 6 เดือนหลังจากครั้งที่ 1

ผลการดำเนินการ

ตารางที่ 1 การประเมินโรคฟันผุเพิ่ม

ผลการดำเนินงาน	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
เด็กอายุ 2-4 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กทั้งหมด	273 คน	273 คน
เด็กอายุ 2-4 ปี ได้รับการตรวจฟันคัดกรอง	134 คน	134 คน
เด็กอายุ 2-4 ปี ฟันผุ(คน/ซี่)	82 คน 96 ซี่	37 คน 59 ซี่
เด็กอายุ 2-4 ปี ได้รับการบูรณะฟันด้วยวิธี SMART (คน/ซี่)	51 คน 68 ซี่	7 คน 8 ซี่

ตารางที่ 2 แสดงผลการติดตามการคงอยู่ของวัสดุบูรณะฟันหลังการรักษา

การคงอยู่ของวัสดุบูรณะฟัน	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	จน. คน/ซี่	ร้อยละ	จน.คน/ซี่	ร้อยละ
วัสดุอยู่ในสภาพดี	38 คน 51 ซี่	74.51	33 คน 41 ซี่	84.61
วัสดุอยู่ในสภาพไม่ดี	13 คน 17 ซี่	25.49	6 คน 6 ซี่	15.38
- วัสดุหลุดหลุดทั้งหมดหรือหลุดไปบางส่วน	7 คน 8 ซี่	13.72	5 คน 5 ซี่	12.82
- มีการผุต่อ จนทะลุโพรงประสาทฟัน	6 คน 9 ซี่	11.76	1 คน 1 ซี่	2.56
ได้รับการบูรณะใหม่	7 คน 8 ซี่	13.72	-	-

อภิปรายผล

จากการศึกษานี้ พบว่าการบูรณะฟันด้วยวิธี SMART ในฟันน้ำนมมีอัตราความสำเร็จสูงประเมินจากการไม่มีฟันผุเพิ่มลดลง และการคงอยู่ของวัสดุอุดฟันชนิดกลาสไอโอโนเมอร์ที่ใช้บูรณะฟันส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี ในกลุ่มเด็กที่อุดฟันแล้วมีฟันผุต่อจนทะลุโพรงประสาทฟัน สาเหตุจากการเลือกซี่ฟันที่จะทำการบูรณะผิดพลาด จึงควรปรับมาตรฐานผู้ตรวจคัดกรองในครั้งต่อไป นอกจากการประเมินผลความสำเร็จจากการคงอยู่ของวัสดุแล้ว ควรประเมินการสึกของวัสดุอุด สีของวัสดุอุด ชนิดการบูรณะโพรงฟัน ควรมีการติดตามระยะยาว ประเมินผลกระทบต่อการเรียนรู้เติบโตและสุขภาพของเด็ก ความพึงพอใจของผู้ปกครอง มิติคุณภาพชีวิตเด็กที่เชื่อมโยงกับสุขภาพช่องปาก อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการแปรงฟันให้บุตรหลาน การเลือกอาหารและของว่างที่ดีมีประโยชน์ให้เด็ก เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีสุขภาพช่องปากที่ดี ฟันไม่ผุต่อไป

ความภาคภูมิใจ

มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการนำวิธีบูรณาพันธ์เทคนิค SMART มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน หลังจากได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่จัดโดยสาขาพัฒนาบริการทันตกรรมของจังหวัดเชียงราย ช่วยให้เด็กเล็กในอำเภอแม่ลาวได้รับการรักษาทางทันตกรรมรวดเร็วมากขึ้น เข้าถึงบริการเพิ่มขึ้น เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในการบดเคี้ยว สร้างความสามัคคีในเครือข่าย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นความสำคัญในการดูแลช่องปากมากขึ้น

Best Practice Service สาขาทันตกรรม เขตสุขภาพที่ 1